

Papi sorsok a diktatúra éveiben

Isten huszárja - Tabódy István

1954 őszén kezdtük el az első évet a budapesti Központi Szemináriumban. Volt egy nálunk jóval idősebb évfolyamtársunk: Tabódy István (1921. április 1-2000. szeptember 25.). Lassan megtudtuk életének néhány részletét. Huszárszázados volt; Varsónál meglőtték az oroszok; 1947-ben bírói ítélet nélkül Kistarcsára internálták. Az internálás kegyetlen szenvedései közben találkozott Istennel, aki "beszorította őt": a szilaj katonát papjának hívta. Az internálótábor elkülönített részében "házi" volt: takarított, vizet, küblit hordott. Ezt használta fel, hogy

gyónásban segítse társait. A ház vécéjének udvarra néző ablakából nézett ki a gyónó. A cédulát, amelyre bűneit fölírta, Tabódy vitte ki a papnak, az felírta az elégtételt, majd az udvarról feloldozta őt. Az eucharisztiát kis darab kenyérként ő vette át a papoktól, és a zárka kis ajtaján keresztül áldoztatta az elkülönített rabokat.

1948. augusztus 20-án szökni próbált, ezért öt és fél hónapig a "torony"-ba zárták. Titokban egy kis Bibliát olvasgatott. De hosszú éhezés után, dermesztő hidegben egyszer földhöz vágta a könyvet, és így perelt Istennel: "Hát így eteted te az ég madarait?" Alighogy kimondta, nyílt a zárka ajtaja: "Csomagot kaptál otthonról". Sírva fakadt a válaszra. Két hét után újabb jelet kért, hogy meggyőződjék, nem véletlen volt, ami történt. Alighogy kimondta, jött a házi munkás egy darab kenyérrel: egy kiszabadult társa őrá hagyta az adagját. - Isten megtalálta a módját, hogy lassan magához szelídítse.

1950-ben a recski haláltáborba került. Társai egybehangzóan emlegették tisztességét, keménységét, szolidáris viselkedését. Itt próbálta ki, melyik erősebb: a szeretet vagy a gyűlölet. Egy hírhedten kegyetlen őr egy alkalommal a fogda ajtajában megkérdezte tőle: "Tabódy, ha én a maga helyébe kerülnék, hány bőrt húzna le rólam?" - "Egyet sem. Keresztény vagyok, nekem mindenkit szeretnem kell." - "Maga szeret engem?" - "Igen." - Erre iszonyúan megverte, és berúgta a zárkába. Az eset háromszor megismétlődött, a végén Tabódy már arra gondolt, hogy ha még egyet üt, ott helyben agyonvágja. De azt mondta neki: "Szeretem magát". - Az őr láthatóan elszégyellte magát. Attól kezdve ez az őr mindig megvédte.

A szemináriumban nem fejezhette be az első évet. 1955. május 3-án az Állami Egyházügyi Hivatal (ÁEH) kitiltotta azzal az indokkal: nincs remény, hogy a demokrácia hű papja legyen. Visszament fizikai munkára, de tovább tanult. Püspöke és bérmaapja, Shvoy Lajos saját papjaira bízta tanítását. 1956 elején Tabódy kemény levelet írt Hegedűs András miniszterelnöknek, mire október 11-én visszavették.

1956. november 3-án Mindszenty bíboros kérésére néhány kispappal az ÁEH irattárát igyekezett biztosítani, de másnap bejöttek a szovjet tankok. (Később emlegette: ha akkor marad még három napja, néhány békepap nem jutott volna oly magas egyházi tisztségbe - ugyanis megtalálta volna irataikat.) 1957 márciusában diakónussá szentelték. Májusban kezdték letartóztatni azokat a kispapokat, szám szerint tizenkettőt, akik a forradalom után írásban terjesztették Mindszenty bíboros rádióbeszédének hiteles szövegét, és mentették a szomszédos jogi kar épületéből a forradalmárokat. Tabódyt is elvitték. Elég tapasztalt volt ahhoz, hogy ne tudjanak sokat rábizonyítani. Viszonylag rövid ideig volt bent, december 17-én szabadult.

1958. július 13-án Shvoy Lajos püspök Székesfehérvárott pappá szentelte. Aznap az ÁEH megbízottja azzal állított be a Központi Szeminárium rektorához, hogy nem járulnak hozzá Tabódy felszenteléséhez. A rektor széttárta a karját: "Most szentelik éppen..."

Közben 1958. május 19-én már lezajlott az első békegyűlés, amelyre a kispapok nem voltak hajlandók elmenni, mert a kiközösített Beresztóczy Miklós volt az előadó. Két kispapot ki akartak zárni, de az Esztergomi Egyházmegyét kormányzó Endrey Mihály püspök még meg tudta menteni őket.

1958 őszén Tabódy is bevonult a szemináriumba. Püspöke levélben kérte a rektort, hogy tartsa távol őt minden szerepléstől. Mégis főduktorrá nevezték ki.

Választási nagygyűlésre hívták a kispapokat - a rektor közbenjárására csak a szavazati joggal bíró ötöd- és hatodéveseket. Nem mentek. Az ÁEH ezután beszélgetésre hívta a kispapok képviselőit. Évfolyamonként 4-4 "küldöttet" választottunk, egyikük Tabódy volt. Úgy foglalta össze problémáinkat, hogy nem zárkózunk el az új élet eszméinek megismerése elől, de kérjük, hogy erre a szemináriumra kerüljön sor, és olyan papok révén, akik ellen az egyháznak nincs kifogása.

Tabódy jóval tapasztaltabb volt, mint kispaptársai - Shvoy püspök is sok mindenről tájékoztatta -, így visszatartott minket a meggondolatlanságoktól. Másrészt felkészített a várható következményekre. Mesélt börtönélményeiről, elmondta, mi a sorsa annak, akit rá tudnak venni, hogy besúgó legyen (például a lépcsőházban egy rabtársa lábában "véletlenül" megbotlik, és a földszintig gurul...). Azt is magyarázta, hogyan kell szemtelenül tagadni, amikor a nyomozók terhelő adatokat kérdeznek... Merthogy a koncepciós perek során nem az igazságot akarják kideríteni, hanem olyan adatokat akarnak kicsikarni, hogy minél több ember ellen emelhessenek újabb hamis vádakat.

Jött a harmadik békegyűlés, 1959. január 23-án. Az ÁEH éreztette, hogy súlyos következményekkel számolhatunk. Tabódy este a vacsoránál azt mondta: mindenki cselekedjék lelkiismerete szerint, annak tudatában, hogy a kereszt nemcsak az elmélkedésünk tárgya lehet, hanem a vállunkra is kerülhet... Másnap mindössze három kispap ment el a gyűlésre.

A hatóságok látták, hogy együtt nem bírnak velünk, egy hónap szünetre küldték a kispapokat, és utána tizennégy főt nem hívtak vissza. Köztük volt Tabódy is. A visszahívottak először úgy határoztak, hogy szolidaritásból mindannyian hazamennek, de végül nem került sor a közös demonstrációra. Kezdődtek a beszélgetések: mit tegyünk. Végül Tabódy, aki néha bejött a szemináriumba, egy szöveget hozott: egy memorandumot a püspöki karhoz. Benne a kispapok elmondják, hogy őket nem is lehetne meghívni a békegyűlésekre: az írások mind csak az elöljárók meghívását említik... a növendékekről csak szóban intézkedett az ÁEH. Majd kijelentik, hogy készségesen elmennének olyan gyűlésre, amelyet a Pax Christi keretében a püspöki kar hív össze, és az emelvényen csak a püspöki kar tagjai ülnek. A szöveget a növendékek 69 szavazattal 9 ellenében elfogadták, és hitelesítésként minden egyházmegye képviselője aláírta. (Így nem lehetett "felbujtókat" kiemelni.) A válasz nem maradt el: 85 kispapból 75-öt eltávolítottak a szemináriumból.

Tabódy felkarolta őket: állást, lakást szerzett nekik. Shvoy püspök megbízásából megszervezte a tanulásukat: Rédly Elemér és Nagy Imre már licenciátust tett, ők korrepetálták őket, állami nyomásra kirúgott nagy nevű volt professzorok vállalták a vizsgáztatást. A pápa a Vatikáni Rádió latin adásán keresztül áldását küldte a kispapokra, és üzente: imádkozik értük, hogy kitartsanak hivatásukban. Tabódy (a francia nagykövetségen és a bécsi nunciuson át) felvette a kapcsolatot Rómával, ahonnan pénz is érkezett a kispapok támogatására.

Néhány püspök felszentelte diakónusait, a többiek sorsa azonban bizonytalan volt. Tabódy végül megkereste Endrey püspököt, aki megadta a szentelési engedélyt. Ezután Zadravetz

István volt tábori püspökhöz fordult, aki Zsámbékon élt számkivetésben, és akinek volt rá engedélye, azt titokban föl is szentelte. 1960. március 19-én volt az első titkos papszentelés Tabódy lakásán - ma Károly körút 10. -, később egy másik kispap lakásán a többi diakónus is sorra került. Eleinte otthon miséztünk, majd Tabódy eldugott vidéki helyeket keresett, ahol kisegíthettünk. A fiatalabbak zömét ősszel visszavették vidéki szemináriumokba.

1961. február 7-re virradó éjszaka volt a nagy letartóztatási hullám. A kommunista hatalom fel akarta számolni a háznál, kirándulásokon, táborokban végzett "illegális" hitoktatást. A szétzavart szerzetesek és néhány közösség (Regnum Marianum, Mária Légió, cserkészek, más önálló csoportok) így fogták össze a keresztény fiatalokat. Tabódyt is elvitték. Lakásán lehallgatókészülék volt. Kezdődött a nagy per.

Nemzetközi "összeesküvést" akartak demonstrálni - és Tabódy volt a hiányzó láncszem: neki ugyanis a luxemburgi herceggel is volt ismeretsége. Rá akarták bírni: valljon Shvoy és Endrey püspök ellen, hogy ők is tudtak külföldi kapcsolatairól. Püspökséget is ígértek neki, ha vall. Tabódy azonban mindent tagadott; akit csak tudott, védett.

Ezek után "csak" országos összeesküvést tudtak összehozni egy koncepciós perben. Tabódyt külön ítélték el tizenkét évre. "Külföldi hatalom (Vatikán) javára végzett kémkedésért" és "összeesküvésért", ez utóbbi azt jelentette, hogy "alkalmas elitet akart kinevelni az általa kívánt rendszerváltozás esetére". (Az ilyesmi akkor is bűnnek számított, ha nem is akarták a rendszert megdönteni.) Az elítéltek jó része az 1963-as nagy amnesztiával szabadult, bár többen később újból börtönbe kerültek. Tabódy néhány hónap híján leülte a tizenkét évet.

A börtönben továbbra is "huszárosan" kemény volt. Egyszer a börtönparancsnok elvette az addig engedélyezett breviáriumát, erre a könyv tokját is a fejéhez vágta. Máskor házi gyártmányú parányi rádiókészüléket találtak nála. A motozást végző durva őröket felindultságában késsel zavarta ki. Ezért kapott még három hónapot.

Figyelemmel kísérte a kinti eseményeket. A rádió és az újabb letartóztatott papok is hoztak híreket. Az egri helynöknek, aki már a kispapok ügyében is gyászosan szerepelt, kemény hangú levelet írt, és egy szabaduló társával el is juttatta a címzetthez. Tabódynak végül Casaroli bíboros közbenjárására elengedtek néhány hónapot, így 1972. december 30-án szabadult.

Székesfehérvárott kapott beosztást, ahol plébánosa szobájában lehallgatókészülék volt. Majd Csabdiba, később Bicskére került plébánosnak. Idős fejjel is buzgón gondoskodott híveiről. A rendszerváltás után tábori püspöknek jelölték, de ezt megakadályozták azok, akikről sokat tudott... Katonai szolgálata alapján kárpótlásul vezérezredesi rangot kapott. Utolsó hónapjaiban hívei szeretettel jártak be hozzá a székesfehérvári papi otthonba, hálásan emlékezve arra, amit egészségesen tett értük.

Somogyi Sándor

Fotó: Cser István